

«Чаңчылывыс утпаал, сагызын дег камнаал»

деп кожуун чергелиг эртем-шинчилел конференциязы

"Бойдуска тыва кижинин хамаарылгазы"

3-кү секция: «Тыва ёзу-чаңчылдарда бойдус камгалалы»

Кыргыз Дозураш
10-гу класстың өөреникчизи
Удуртукчу башкызы: Бадарчи А.А.

Эртем-шинчилел ажылының тургузтунган кезектери:

- Бойдус чаялгазы. Тыва кижиниң бойдуска хамаарылгазы.
- Тос – дагылга дугайында тыва ёзучанчылдар.
- Тыва национал музейде бойдушту деогеп көргүскенни.
- Суурувустуң бодус-биле каастаан онзагай байлаа.

АЖЫЛЫМНЫҢ СОРУЛГАЗЫ:

- Кижиге бойдустан ажыктыг чуулдери, бойдустан камнаарын өөредип.
- Тывынгыр-сагынгыр чоруун, чуве сактып алырын сайзырадып, бойдустан ынакшылды кижизидер.
- Өскен төрээн чер – чуртунга ынакшылын оттурар
- Бойдустан камгалап, кадагалаарынга өөредир.

«Кижиге – бойдустануң нарын чаялгазы.
Кижиге дээрге бойдустану эң дээди, эң
тода болгаш төндүр
хевирлеттинген чаялга»

чех педагог Ян Амос Коменскийнин бизжээн сөстери.

«Кижизидилге ажылын кол сорулгазы
болгаш угланыышкынны эң эки
туңнелдиг болуру – өзүп олар
чаштарның өөредилге-
кижизидилгезин төрээн чериниң
бойдус байлаан үнелеп билир, ада-
өгбезиниң амыдыралы-биле холбап
тургаш өөредири чугула»

Сураглыг эртемден башкы К.Д. Ушинскиниң
чугаалааны

***Эртен эрте туруп тейлээр
Эртинелиг тандым, өршээ!
Дангаар эртен туруп тейлээр
Дагылгалыг тандым, өршээ!***

Дагылгаларның хевирлери:

- Дээрни дагыыры.
- Танды дагыыры.
- От дагыыры.
- Хам ыяш дагыыры.
- Тел ыяш дагыыры.
- Оваа дагыыры.
- Буга бажы дагыыры.
- Көжээ дагыыры.
- Суг бажы дагыыры.

**Бистиң Кызыл хоорайда Тываның
Национал музейинде бойдус килдизи бир чаа
улуг делгелге залын ажыткан.**

Онза-суурум – Арысканда, агып чыдар Кара-Суумнун дугайында

Кижидээрге бойдустан бир,
Хүн дег чырык чаялгасы.
Хүрээлелди шупту демниг
Хүннүң-даа бол кадагалаал.
Келир үе салгалдары,
Кежик чолдуг чурттазын дээш
Улуглар-даа, бичиилер-даа
Угаап бодап камнаалыңар!!!

Улуу-биле четтирдивис!